

Seks, Kapitalizm ve Biyolojik Dönüm Noktası (Röportaj)

Çev: Füsuni ALVER*

Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi

Röportaja İlişkin Açıklamalar

Prof.Dr. Marie-Luise Angerer, Köln Üniversitesi Medya Sanat Yüksekokulunda Öğretim Üyesidir. Yeni teknolojiler, beden, toplumsal cinsiyet, cinsellik ve medya konusunda pek çok araştırması bulunmaktadır

*Aşağıda yer alan röportaj, 31.07.2000 tarihinde **ZumThema** dergisi tarafından gerçekleştirilmiştir.*

Orijinal Röportaj Metninin Bulunduğu Yer:

www.zumthema.de/arschiv

Yazarı:

Prof.Dr. Marie-Luise Angerer,

Köln Üniversitesi Medya Sanat Yüksekokulu

ZumThema: *Seks ve kapitalizm yine konuşulan bir konu oldu. Neden?*

Marie-Luise Angerer: Doğru söylüyorsunuz. Evet, seks ve kapitalizm YİNE konuşulan bir konu oldu. Seks ve kapitalizm tartışmaları 68 hareketinden sonra 70'li yıllarda, doğum kontrol yöntemlerinin keşfedilmesi ve yaygın kullanımı üzerine başlamış ve ilk kez üreme ile seks ayrımı yapılmıştı. Doğum kontrol yöntemleri uzun bir süre kilise ve diğer ahlak kurumlarının himayesinde kalmadığı için cinsellik ve pornografi kapitalizmin yeni müdahale olanakları içinde yer aldı. 80'li yıllarda bu konunun tartışılması son bulmaya başlamış, yalnızca AIDS ya da seks turizmi tartışmaları kapsamında ele alınmıştır. Şu anda ise bizim yaşadıklarımız biyolojik dönüm noktasıdır ve biz inanılmaz bir doğallıkla cinselliğin biyolojik olarak var olduğunu ve gen teknolojisi aracılığıyla yönlendirilebileceğini konuşuyoruz. Satın alınabilir, yapılabilir, üretilebilir istekler... işte bu seks ve kapitalizmin yeniden güncel olmasının yeni çevrenidir.

ZumThema: *Ama 70'li yıllardan tamamen farklı olan bir perspektif var. O dönemde seks ve kapitalizm arasında derin ve yapısal bir ilişki aranmıştı. Bunu Deleuze ve Guattari'nin "Anti-Ödip" çalışmalarına kadar götürmek olası. Günümüzde ise daha çok yapılabirlik sorunu üzerinde duruluyor: Kapitalizm hangi teknolojileri üretiyor ve bunun cinsellik ile ilişkisi nedir? Eleştirel yaklaşım, kapitalizmin kabulü ve doğallığı lehine yok oldu.....*

Marie-Luise Angerer: Deleuze ve Guattari'nin paranın akışı, iktidar ve cinsellik arasında kurdukları ilksel ilişkileri isabetli olarak nitelendirebilirim. Ancak bunun günümüzde yapılan tartışmalarda tamamen çarpıtıldığı doğru. Günümüzde kapital ve erotizm farklı yerlerde, istek ve gereksinimlerin yeniden yönlendirilebileceği laboratuvarlarda ve gen haritaları taslaklarında bulunuyor. Tartışmalarda gerçekten erotik bileşenler ve doğru uyarımlar var. Bununla birlikte "Yeni Ekonomi" çağında kapitalin erotizminden söz etmek mantıklı. Ancak bu olmuyor. Belki de konuyu daha yakından incelemek gerekiyor. Şu anda odak noktasında bulunan yalnızca biyoloji değil. Cinsellik / kapital konusu da var. Ancak bunlar farklı yerlerde görülebiliyor ve tartışılıyor ve tabii ki on beş yıl ya da daha öncesinden farklı olarak tartışılıyor.

ZumThema: *Örneğin günümüz kapitalizminin düşüşe geçtiğini söyleyen Arthur Kroker, uzun bir zaman baskı altında tutulan kapitalizmin Nietzscheci yüzünün giderek daha fazla ön plana çıkacağını düşünüyor. Buna karşılık kapita-*

lizmin şimdiye kadar yönlendirici olan sert ve belitsel Kantçı yüzü arka plana itiliyor. Ben bu düşünme biçimini ilginç bulmuyor değilim; çünkü bu düşünme biçiminin yardımıyla yeni ve eski ekonomilerin zıtlıklarını betimlemek olası: Yeni ekonominin temsilcileri Nietzsche kapitalizminin boyun kıran ardılları, eski ekonominin temsilcileri ise, sonsuzlaştırılan piyasa mantığına sahip kapitalizmin defterdarları...

Marie-Luise Angerer: Kapitalizmin erotik kışkırtmalarının bastırıldığı ve patlayacağı düşüncesi günümüzde kapitalizmin belirli yasalarının hala geçerli olduğuna inanıldığını gösteriyor. Örneğin aile geçmişte olduğu gibi işleyen kapitalist toplumun çok önemli bir parçası ve güvencesi olarak görülüyor. Eşcinselliğin resmi çevrelerce onaylanmasına karşı gösterilen direnişler, kapitalizmin üretim esaslarının dengesinin bozulma olasılığıyla ilişkili olabilir.

93

Bu temelde biyolojiye ya da bizi aşan bir şeye odaklanıldığı düşünülebilir: Üretilebilir cinsellik ve istekler çekici gelen ve belki de erotik-kışkırtıcı etkide bulunan şeylere göre daha huzur verici gelebilir. Bastırılması gereken taraf, endişe verici bir tehdeide sahip. Bununla ilişkili olarak son zamanlarda Michel Foucault'un "insanın düşünmesi" nin "insanı düşünmek ve insan üzerinde düşünmek" anlamında son bulduğunu ve artık insanları düşünmememiz, düşünmeyebileceğimiz ve düşünmememiz gerektiğine ilişkin ütopyik olarak formüle ettikleri aklıma geliyor. Bunu 250 yıldır yapıyoruz ve artık sonuna geldik!. Bu gelişen biyoteknoloji söyleminde şiddetli korku olarak kendisini dışa vuruyor.

ZumThema: *Erotik kışkırtmalara duyulan korkuyu Frankfurt gibi finans-metropollerinde belirgin bir şekilde görmek olası diye düşünüyorum. Benim için Frankfurt tanıdığım en sıkıcı şehirlerden biri: Caddelerdeki insanlar kırılğan ve duyarsız görünüyorlar. Max Weber'in çileci yönleriyle kapitalistlere ilişkin çizdiği resim orada gerçekleşmiş gibi.*

Marie-Luise Angerer: Bu şu anda beni son derece ilgilendiren bir konu: Yapay sınırlılık fenomeni! Zevkin "yeni / yeniden" alınabilirliğine ilişkin yaygın kabulün yanında cinsellik konusunda olabildiğince tasarruf edilmesine ilişkin bir eğilim daha var. Bu pornografi tartışmalarında çok da uzun olmayan bir süre önce muhafazakar bir yaklaşım olarak görülmüştü; günümüzde ise doğal karşılanıyor: Görülen her şey pornografiktir; buna karşılık gizli olan her şey erotik ve değerlidir. Bu tür eğilimler ABD ve İngiltere'de kendini evliliğine adanmış genç kadınlar arasında gözlenen muhafazakar hareketlerle ilişkili.

Sınırsız arzuların bulunduğu, her erkeğin arzuladığı her kadınla birlikte olmak isteyebileceği ve olabileceği bir dünyada aynı zamanda her şeyin denetim altında olduğu ve insanların neredeyse nevrotik bir davranışla yapay engeller yaratarak ritüelleri izledikleri görülüyor. Yalnızca bu nedenle insanların "eski moda" ya uygun davrandıklarını ya da "sade ve duygusal" olanı istediklerini de söyleyemeyiz. Bu durumlar, yalnızca aşılması gereken muhafazakar ve eski moda özelemleri göstermiyor; daha çok mutlak sınırsızlığın yol açabileceği mutlak sıkıcılık korkusu

da var. Bu çabaların arkasında nadir bulunur olma düşüncesi de var! Şu anda özgürlüğün yine sınırları bulunuyor....

ZumThema: *Seks ve Kapitalizmi yine konuşulan bir konu haline getiren "İşyerinde erkekler ve kadınlar" başlıklı raporuyla Shere Hite oldu. Ben onun giderek yaygınlaşan biyoteknoloji tartışmaları karşısında kesin olarak karşı bir pozisyonda durduğunu ve cinsiyeti, söylemsel olarak ürettiğimiz sembolik bir düzen olarak tanımladığını düşünüyorum....*

Marie-Luise Angerer: Shere Hite'nin yazdıklarını onaylıyorum. İlkesel olarak bunun psikoanalizde başka bir arka planda ve farklı bir formülasyonla söylendiğini görüyoruz: Cinsiyet bir tasarımdır. Erkeklik ve kadınlık olarak kavradığımız ve algıladığımız ve kimlik olarak düşündüğümüz her şey aslında psikoanalitik açıdan söylenirse bir tasarımdır! Bununla birlikte geçerli olan bu tasarımlardan başka bir tasarım yapamıyoruz ve bu bana göre kırılma noktasını oluşturuyor: Ben geçerli olan erkeklik ve kadınlıktan başka bir şeyin olası olmadığını söylemiyorum. Ama şunu söylüyorum: Biz bunu tasarlayamıyoruz!

ZumThema: *Shere Hite'nin başka bir yaklaşımına dikkat çekmek istiyorum: Hite hazırladığı raporda firmalara yol gösteren bir danışman olarak düşüncelerini dile getiriyor. Peki bu kapitalizmin pratik alanda herhangi bir alanın değil de psikoanalizin bulgu ve bilgilerini kullandığının bir belirtisi değil midir?*

Marie-Luise Angerer: İlkesel olarak kapitalizmin inanılmaz heterojen olduğunu, süreklilik içerdiğini ve lehte ve aleyhte pek çok şeyi birarada ürettiğini dikkate almak gerekiyor. Günlük yaşamda resmi çözümlerin denendiğini ve bunun ekonomiyle çok ilgisi olmadığını söylerseniz, bu durum içi muhafazakar, tabanı ve tavanı uygun olmayan küçük boyutta bir ekmeğe benzetilebilir....

Ortaya çıkan bu taslakta beni insanların yeniliklere yaklaşımları sorusu ilgilendiriyor. İnternet jenerasyonu olarak nitelendirilen öğrencilerin müthiş ve sınırsız bireysel seçim olanakları karşısındaki tutumları beni ilgilendiriyor. Olası olanın arka plan bilgisinden yola çıkarak şunu söyleyebiliriz: Biz önce her şeye bakıyor sonra da her şeyi deniyoruz. Sperm bankalarından yararlanarak 60 yaşımızda çocuk sahibi olabiliriz. Bunun yanında 40-60 yaşları arasında bulunanların fantezi ve isteklerini nasıl yaşadıklarını da merak ediyorum: O insanlar için mutluluk, ilişki, huzur ve hırs nedir? Bu standartlar nasıl şekilleniyor?

ZumThema: *Peki hangi sonuca vardınız?*

Marie-Luise Angerer: Günümüzde eşcinsel partnerler için durum belirleyici bir şekilde değişti. Eşcinsellikten 20-25 yıl öncesine göre tamamen farklı bir şekilde söz ediliyor. Diğer yandan bu konu "Love Parade" ve "Christopher Streets Day" ile yeniden gündemde. Bir dergi haberinde yazdığı gibi "biraz duble" olmak söz konusu.... Yine baskıya doğru gidiliyor. Ben 15 yaşındaki gençlerin de mi böyle

algıladıklarını merak ediyorum. 50'li ve 60'lı yılların aydınlanma dalgası içinde standartlaştırma gibi bir şey de başlamıştı. Bazı eylemler tabu yıkıcı olmuştu. "Haftada iki kez partnerle yatmak normaldir" ya da "penisin ortalama boyu şu kadar olmalı" gibi cümlelere rastlanıyordu. Baskı yalnızca "şunu yapabilirsin, şunu yapamazsın" gibi basit yasaklarla ya da sunumlarla yapılmıyor. En büyük etki sürekli yinelenen istatistiksel betimlemelerle yapılıyor. Ben pek çok insanın herhangi bir zamanda bir kez olsun şunu düşündüğünü iddia ediyorum: "Bu bende çok farklı. Yoksa ben normlara uygun değil miyim?". Günümüzde cinselliğin böyle basit demografik veriler ve ortalama cinsel ilişkiye girme sayısı tarafından düzenlendiğini düşünüyorum.

ZumThema: *Bunu eski modayla ya da yeni bin yılla ve geçerli söylemiyle ilişkili olarak sormuyorum: Standartlaştırma süreci başarıyla karşılanabilir mi? Bunun için hangi arzu ya da cinsellik kültürüne gereksinimimiz var?*

Marie-Luise Angerer: Bu sürecin atlatılabileceğini sanmıyorum ve bunu pesimistçe söylemiyorum. Çünkü insan, yaptığı her şeyle farklı modelleri benimseyen diğerleri gibi, kendine bir yer ediniyor. Sonuçta fark etmiyor. İşte benim dikkatle söylediğim de bu: Bugün yeni olan, yaşam tarzında ya da yaşam uygulamalarında hangi örneğin alındığının insanlar için fark etmemesidir.

Anlamsızlık duygusu geçmişte bu kadar güçlü değildi. Bu ileriki aşamada anlamsızlığa koşulmasına neden oluyor; insanlar kendileri yanık yarası yaparak acıyı hissetmek istiyorlar... Bunun yanında anlamsızlık duygusu insanların olabildiğince çok para kazanmak için çalışmalarını konusunda da kendisini gösteriyor. Bu duygu ile başa çıkmayı öğrenmemiz gerekiyor. Anlamsızlık duygusuna karşı koymadan, onu kabul etme halinde daha kolay oluyor. Pek çok kişi bir ilişkiden diğerine koşuyor. Alam ve anlamsızlık konusu önemli bir konu. Bunu seks ve medya konularında ders anlatırken de her zaman fark ediyorum. Bulunması gereken anlamdan söz edildiğinde konu kritik olmaya başlıyor...

ZumThema: *Peki kişisel olarak belirlediğim somut amaç ve planlarla her zaman bir anlam üretimi yapamaz mıyım?*

Marie-Luise Angerer: Tabii ki. Bu nedenle ilk bakışta anlamsız uğraşı gibi görünen moda takiplerinin yapılması da önemli. Çünkü tek tek her şey için kısa bir süre için olsa bile bir anlam yaratabilirsiniz.

ZumThema: *Marie-Luise Angerer, görüşmemiz için çok teşekkür ederim.*

